

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน
โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

The Role of Folk Song toward Youth in
Folk Song Club at Phetchabunwittaya School

นางอุณงค์ พวงสมบัติ¹ / Nathanong Phuangsombat¹

¹Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University,
Phetchabun, 67000 Thailand
Email : nathkaa@yahoo.com

Abstract

The research entitled ‘the role of folk song towards youth in Folk Song Club at Phetchabun Wittaya School’ aims to analyze the role of folk songs towards youth in Folk Song Club at Phetchabun Wittaya School. The data were collected from 18 lyrics which were composed by Mrs.Srisuda Phetchapura and fieldwork such as depth interview and participant observation. It was found from the research that folk song have played four important roles towards youth in Folk Song Club: 1) as entertainment media 2) as education medial 3) a society control and 4) as folk media.

Keywords: folk song, the role of folk song

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชุนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชุนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการรวบรวมบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุดา เพชรบุระ จำนวน 18 เพลง และการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าเพลงพื้นบ้าน มีบทบาทต่อเยาวชนในชนชุนุมเพลงพื้นบ้าน 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้าน การให้ความบันเทิง บทบาทด้านการให้ความรู้ บทบาทด้านการควบคุมสังคม และบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

คำสำคัญ : เพลงพื้นบ้าน , บทบาทของเพลงพื้นบ้าน

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จากปากต่อปากโดยอาศัยการจดจำ ไม่มีต้นกำเนิดแน่ชัด “ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้านคือ ความเรียบง่ายและมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏในรูปแบบของภาษาคำร้อง ท่วงทำนอง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดาเป็นคำกลอนง่าย ๆ แต่แฝงแงคิด หรือเป็นคำคมที่ใช้โต้ตอบกันระหว่างชายหญิง” (Wongthet, 1982: 76) การประพันธ์เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำ สำนวนการใช้ภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ โดยสอดแทรก วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ใกล้ชิดตัว ตามสภาพสังคมในขณะนั้น

เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในถิ่นต่าง ๆ อาจมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภาษา ศาสนา และกลุ่มเชื้อชาติถิ่นนั้นๆ อาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านจึงเป็นเสมือนสิ่งสะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ดังที่ Jittham (1979: 90) กล่าวถึง เนื้อเพลงและลักษณะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “เพลงพื้นบ้านเกิดจากประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชนในถิ่นหรือเขตนั้น ๆ นับแต่ชุมชนไร้ความเจริญไปถึงชุมชนที่เจริญแล้ว มีลักษณะพิเศษไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น”

อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามสภาพสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ของชุมชนที่ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมีความสำคัญทั้งต่อกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของข้อมูล ต่อสังคมส่วนรวม และมีความสำคัญต่อผู้ที่ต้องการศึกษาและเข้าใจเรื่อง

ราวของกลุ่มชนเจ้าของข้อมูล Hankham (2004, 106-107) กล่าวถึงความสำคัญของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “นอกจากเพลงพื้นบ้านเป็นแหล่งบันทึกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นสิ่งให้ความบันเทิงใจทั้งในยามมีงานนักขัตฤกษ์ หรือแม้แต่ในระหว่างการทำงานให้สนุกสนานครึกครื้นในชีวิตประจำวัน...เพราะช่วยสร้างบรรยากาศในระหว่างการทำงานให้สนุกสนานครึกครื้น นอกจากนี้การศึกษาเพลงพื้นบ้านยังจะช่วยให้พบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของ กลุ่มชน”

ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมหนึ่งนอกจากจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมของคนในชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทด้านการให้ความรู้ให้การศึกษาแก่คนในสังคม ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม ชี้นะระเบียบแบบแผน ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม การถ่ายทอดข้อมูลเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ไปสู่กลุ่มเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ นางศรีสุดา เพชรบุระ เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้านขึ้นที่โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โดย นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการสาขาวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ระยะเวลาของการก่อตั้งชุมนุมใช้ชื่อว่า “ชุมนุมนักพูด” วัตถุประสงค์หลัก คือ การบ่มเพาะพิธีกรรุ่นเยาว์ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “ชุมนุมเพลงพื้นบ้าน” เน้นฝึกสมาชิกในชุมนุมให้สามารถร้องเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด โดยประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่เพื่อใช้ร้อง และแสดงในโอกาสต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีสมาชิกในชุมนุมจำนวน 10 คน วัตถุประสงค์หลัก คือ การฝึกพ่อเพลง แม่เพลงรุ่นใหม่ ให้สามารถสืบสาน และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมที่สืงามของท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เกิดการเรียนรู้และเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน การดำเนินงานชุมนุมดังกล่าวเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านสังคมและคุณภาพชีวิตที่ต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะการแสดง ทั้งการแสดงที่เป็นมรดกของชาติ และการแสดงพื้นบ้าน ดังนั้นการศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เล็งเห็น และตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลต่อเยาวชนซึ่งเป็นกำลังหลักของประเทศมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

ทบทวนวรรณกรรม

เพลงพื้นบ้านเป็นข้อมูลคติชนวิทยาอย่างหนึ่ง จัดเป็นข้อมูลประเภทมุขปาฐะที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน เป็นมรดกทางภูมิปัญญาและมีบทบาทหลายประการ ดังที่ Arunsinprasert (2013) ได้สรุปบทบาทและคุณค่าของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของสังคมที่ได้สะสมต่อเนื่องกันมานานจึง เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย และมีบทบาทและคุณค่าต่อสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีคุณค่าให้ความบันเทิงใจแก่คนในสังคมตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องบันเทิงใจมากมายเช่น ปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งบันเทิงชนิดหนึ่ง ซึ่งให้ความสุขและความรื่นรมย์แก่คนในสังคม ในฐานะที่เป็นการเล่นพื้นบ้านของหนุ่มสาว และในฐานะ เป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านจึงจัดเป็นสิ่งบันเทิงที่เป็นส่วนหนึ่งใน วิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ทางการศึกษา

เพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนจึงเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ส่งทอดต่อมาให้แก่ลูกหลาน เพลงพื้นบ้านจึงทำหน้าที่บันทึกความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชนในท้องถิ่นมิให้สูญหาย ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในการเสริมสร้าง ปัญญาให้แก่ชุมชนด้วยการให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมการให้การศึกษาโดยทางตรง หมายถึงการให้ความรู้และการสั่งสอนอย่างตรงไปตรงมาทั้ง ความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรมเช่น ธรรมชาติ ความ เป็นมาของโลกและมนุษย์ การดำเนินชีวิตบทบาท หน้าที่ ในสังคม วัฒนธรรมประเพณี วรรณกรรมกีฬาพื้นบ้านคตินิยม เป็นต้น การให้การศึกษาโดยทางอ้อม หมายถึงการอบรมสั่งสอนในลักษณะของการแนะให้คิด หรือให้ แง่คิด ในเรื่องต่าง ๆ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลงนอก จากมีคุณค่าให้ความบันเทิงที่มีอยู่เป็นหลักแล้ว ยังมีคุณค่าในการเป็น ทางระบายความแค้นและการจรรโลงวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนมีคุณค่าในฐานะเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่กระจายข่าวสาร และ วิพากษ์ วิวิจารณ์สังคม

นอกจากเพลงพื้นบ้านแสดงจะบทบาทด้านการให้ความบันเทิงและการให้การศึกษ
Phattrachai (1999: 263-274) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม
ไทย โดยจำแนกเป็น 6 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลง
ประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะและคำที่เร้าอารมณ์ เช่น เพลง
กล่อมเด็ก ในแง่ของผู้ร้องได้ผ่อนคลายความเครียด เพลงปฏิพากย์ใช้เป็นสิ่งบันเทิงในการ
ร้อง รับชม และรับฟัง เพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปจะมีลีลาสนุก คึกคัก เร้าใจ เวลาร้องที่ทำ
ประกอบ มีการร่าเริงอย่างสวยงาม และร่ายยาวที่เป็นอิสระ แล้วแต่ผู้ร้องจะคิดประดิษฐ์
ทำรำขึ้น ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เพลงพื้นบ้าน ในแง่นี้จึงมีบทบาทเพื่อให้ความบันเทิงเป็น
สำคัญ

2. สร้างความสามัคคี

เพลงพื้นบ้านสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแก่คนในสังคม เพลงที่ร้องใน
โอกาสต่าง ๆ หรือเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันของคนใน
หมู่บ้าน เพลงที่ใช้ร้องในขณะทำงานร่วมกัน เช่น เพลงในลานนวดข้าว ก่อให้เกิดความพร้อม
เพียงกันในการทำงานเพลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธี เพื่อ
เป็นการย้ำความเป็นสมาชิกของกลุ่ม และย้ำความเชื่อที่กลุ่มมีต่อสิ่งเดียวกัน

3. ให้การศึกษา

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือสั่ง
สอนหรือให้รู้โดยตรง ความรู้ในที่นี้หมายถึงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
ความรู้ในสังคมและการดำเนินชีวิต ส่วนความรู้ทางอ้อม คือ ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่ง
สอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่
ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

4. ควบคุมสังคม

การควบคุมและรักษาทัศนคติของสังคม ชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการ
กำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม เพลงพื้นบ้านเป็นมหรสพจะมีบทบาทประการนี้เด่น
เป็นพิเศษเพราะว่าผู้ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลง ต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องประสบการณ์ชีวิตและ
เรื่องทั่ว ๆ ไปที่จะโน้มน้าวจิตใจของผู้คนในสังคมให้คล้อยตามอีกด้วยจึงได้รับความนิยม

5. เป็นทางระบายความคับข้องใจ

เพลงพื้นบ้านเป็นร้อยกรองที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพลงพื้นบ้านเป็นทางออกให้คนในสังคมใช้ระบายความคับข้องใจที่มีต่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และประเพณีค่านิยมของสังคม ที่ไม่สามารถแสดงออกมาโดยตรงได้ เพลงพื้นบ้านจึงถูกใช้เป็นช่องทางให้สมาชิกในสังคมถ่ายทอดสิ่งที่มีลักษณะแหวกกรอบและกฎเกณฑ์ทางสังคมและช่วยให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น

6. เป็นสื่อมวลชน

ในก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์ เพลงพื้นบ้านได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม เพลงมหรสพอื่น ๆ ล้วนส่งสารที่เกี่ยวกับชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงทัศนะของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Na Thalang (2005: 319) ที่กล่าวถึงบทบาทของคติชนไว้ว่า “คติชนวิทยาแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนวิทยาบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ”

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลคติชนเป็นเอกหนึ่ง ดังนั้น กล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน คือ บทบาทของข้อมูลคติชนที่มีต่อสังคมเช่นเดียวกัน Sutjachaya (2002: 77-86) กล่าวถึงบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทยจำแนกได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ความบันเทิง เนื่องด้วยมีจังหวะที่สนุกสนานและถ้อยคำที่เร้าอารมณ์ทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง
2. ให้การศึกษา เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. ควบคุมสังคม เนื้อเพลงพื้นบ้านมีส่วนช่วยในการควบคุมและรักษาปทัสถานทางสังคม การชี้แนะ ระเบียบแบบแผน ตลอดจนกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมนั้น
4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ เนื่องจากเป็นบทประพันธ์ที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จึงเป็นทางออกให้คนในสังคมระบายความคับข้องใจ
5. เป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน ในยุคก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเพลงพื้นบ้านข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง
2. บทบาทด้านการให้ความรู้
3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

4. บทบาทด้านการระบายความคับข้องใจ
5. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน และบทบาทของเพลงพื้นบ้าน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านจากชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิ

2 วิธี คือ

2.1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต้นฉบับบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ในชมรมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา จำนวน 18 เพลง แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

1) เพลงเรือ จำนวน 1 เพลง ได้แก่ เพลงเรือเปิดวงและไหว้ครู

2) เพลงพวงมาลัย จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงพวงมาลัยไหว้ครู และเพลงพวงมาลัยคำนิยม 12 ประการ

3) เพลงเกี่ยวข้าว จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าวประเพณีไทย เพลงเกี่ยวข้าวเฉลิมพระเกียรติพระแม่แผ่นดินสยาม และเพลงเกี่ยวข้าวอนุรักษ์พลังงาน

4) เพลงอีแซว จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงอีแซวประวัติหลวงพ่อบุช เพลงอีแซวอ้อมพระดำน้า เพลงอีแซวสร้างสมานฉันท์ เพลงอีแซวเมื่อพ่อเพลงพบ-แม่เพลง และเพลงอีแซวป่าไม้

5) เพลงฉ่อย จำนวน 3 เพลง ได้แก่ ฉ่อยเฉลิมพระเกียรติพระแม่แผ่นดินสยาม เพลงฉ่อยศิลปวัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์ และเพลงฉ่อยต่อต้านยาเสพติด

6) ลำตัด จำนวน 4 เพลง ได้แก่ ลำตัดท่องเที่ยวทั่วไทย ลำตัดลอยกระทง ลำตัดมะขามหวาน และลำตัดวันสุนทรภู่

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1) การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 คน ได้แก่ พ่อเพลง แม่เพลง ลูกคู่ และนักดนตรี ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 5

- 2) การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมชุมนุมการแสดงเพลงพื้นบ้านตามความเหมาะสมของสถานการณ์
3. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน
4. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนกรณศึกษาชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า เพลงพื้นบ้านแสดงบทบาท 4 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความบันเทิง หรือสร้างความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะ และคำที่เร้าอารมณ์ ในแง่ของผู้ร้อง จะช่วยให้ผู้ร้องและผู้ฟังได้ผ่อนคลายความเครียดและก่อให้เกิดความสนุกสนาน บทบาทด้านการให้ความบันเทิงเป็นบทบาทที่เห็นเด่นชัดจากการสัมภาษณ์สมาชิก ในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาทั้งพ่อเพลง แม่เพลงและนักดนตรีมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร้อง และการฟัง ดังที่ Khwankeaw (2016, July 8) สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านกล่าวว่า “การร้องเพลงเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน เพราะสนุก และเพื่อน ๆ ก็ร่วมสนุกด้วยกัน ได้แสดงท่าทางตลก”

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในขณะที่สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านแสดงในโอกาสต่างๆ ทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะเกิดความสนุกสนานทั้งจากจังหวะดนตรีที่มีความเร้าใจ เนื้อร้องที่ตอบโต้กันไปมาทำให้ผู้ร้องผ่อนคลายความตึงเครียด ประกอบกับท่าร่าที่เป็นธรรมชาติ จะทำให้สมาชิกในชุมนุมเกิดความรื่นเริง สนุกสนานนั่นเอง

2. บทบาทด้านการให้ความรู้

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาท ของเพลงพื้นบ้านด้านความรู้ที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า บทบาทหลักของเพลงพื้นบ้าน คือ การให้ความรู้ทางตรงแสดงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ความรู้ในสังคม และการดำเนินชีวิต สมาชิกในชุมนุม

เพลงพื้นบ้านจะได้รับความรู้จากการจดจำเนื้อร้อง บทประพันธ์เพลงพื้นบ้านทั้ง 18 บทเพลง ให้ความรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับประวัติของบุคคลสำคัญของไทย เช่น พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ความรู้เกี่ยวกับประวัติของสุนทรภู่ เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับประเพณีสำคัญของชาติ ประเพณีสำคัญของท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ ผ่านการร้อง และการฟังบทเพลงพื้นบ้าน

Phetchabura (2016) ได้กล่าวถึงบทบาทด้านการให้ความรู้ว่า “การร้องเพลงพื้นบ้านนอกจากจะทำให้ เด็ก ๆ เกิดความสนุกสนานแล้ว ยังให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ อีกด้วย เราก็เลือกเขียนเพลงที่มีเนื้อหาจะทำให้เด็กรู้มากขึ้น เช่น รู้ว่าบ้านเรามีอะไรเด่น มีความเป็นมาอย่างไร วัฒนธรรมอะไรสำคัญ ก็เอาตรงนั้นมาแต่งเป็นเพลง น้อย เพลงอีแซว ที่อื่นมีอะไรเด่น ๆ ก็เอามาแต่งได้ เหมือนกับเราบอกเขาไปในตัว” จากความคิดเห็นดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บทบาทด้านความรู้เป็นบทบาทหลักที่มีต่อสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ปรากฏในในเพลงอีแซวอุ้มพระดำน้ำ ดังข้อความที่กล่าวไว้

ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานชุ่มฉ่ำ	งานอุ้มพระดำน้ำเนื่องในวันสารทไทย
จัดขึ้นในเดือนสิบแรมสิบห้าค่ำ	เขาทำเป็นประจำทุกปีไป
ประเพณีโดดเด่นมีหนึ่งเดียวในโลก (ซ้ำ)	ถือเป็นมรดกของเพชรบูรณ์เลื่องลือไกล
มีเรื่องราวกล่าวขานเป็นตำนานกว่า 400 ปี	ครั้งหนึ่งยังมีชาวประมงมากมาย
เขาหาปลาประจำในลำน้ำป่าสัก	ผู้คนศีกคัมภีร์ทั้งหญิงและชาย
ณ วังมะขามแพะที่เรารู้ทั่วกัน	เกิดมหัศจรรย์ตั้งแต่เช้ายันบ่าย
ทอดแหหาปลาไม่ได้เลยสักนิด	เอ๊ะ มันช่างแปลกจิตปลา มันหายไปไหน
สร้างความงุนงง สงสัยเป็นที่สุด	ต่างคนต่างพูดว่าจะทำอย่างไร
สงสัยวันนี้จะเป็นวันพระ	กลับกันเกิดนะ ค่อยมาวันใหม่
กระแสน้ำ น้ำหยุดนิ่งอยู่กับที่	แล้วก็เริ่มพรายน้ำ ผุดขึ้นมาพันใด
ผุดขึ้นมาที่ละฟอง แล้วเพิ่มทวี	เหมือนกับน้ำที่เดือดอยู่บนเตาไฟ
เออ...เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา เอ๊ย	พระพุทธรูปขึ้นมาเหนือผิวน้ำพันใด.....

(Phleng I-Saeo: Holding Buddha's Image and Underwater Diving)

เมื่อสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านได้จดจำเนื้อร้อง ขับร้อง และถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง เป็นการแสดงให้เห็นบทบาทด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นรอบตัวของผู้ร้อง ดังเช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ร้องและผู้ฟังสามารถเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าผ่านบทเพลงพื้นบ้าน

บทบาทด้านการความรู้การให้ความรู้ที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยานอกจากจะให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังให้ความรู้ที่หลากหลาย เช่น ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ของชุมชนแต่ละพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวโดดเด่นของแต่ละจังหวัด ดังปรากฏในลำตัดท่องเที่ยวไทย ที่กล่าวว่า

ถ้าอยากกินกล้วยไข่ต้องไปกำแพงเพชร

ลีนจีล้าไยรสเด็ดต้องไปที่เชียงรายเถิดหนา

อยากจะกินลึงสาดต้องวาดมาอุตรดิตถ์

ไหว้พระยาพิชัยผู้พิชิต ดาบหักมานานช้า

ไหว้พระธาตุเชียงใหม่ ครูปาศรีวิชัย ดอยสุเทพ

พระธาตุข่อยแห้วสองเขบแพะเมืองผีแพะดังว่า

ออกจากร่านไปกว๊านพะเยาแล้วเข้าเที่ยวเมืองช้างๆ

ถ้าจะไปเที่ยวลำปางก็ต้องไปนั่งรถม้า.....

(Lamtat :Travel around Thailand)

จากข้อความข้างต้นเป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนผ่านบทเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นความรู้รอบตัวที่จะทำสมาชิกในชุมนุมเกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นต้นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละจังหวัด จะเห็นได้ว่าเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทในการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างมาก

บทบาทของเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยานอกจากจะให้ความรู้ทางตรงกับผู้ร้องและผู้ฟังแล้ว ยังให้ความรู้ทางอ้อม คือ ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซวสมานฉันท์ กล่าวถึงความรู้ และแนวทางในการใช้ชีวิตการดำรงตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการสร้างแรงจูงใจและชี้ให้เห็นความสำคัญของความสามัคคี ความสมานฉันท์ของสมาชิกในชุมชน ดังเนื้อเพลงที่ว่า

โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ไม่ละเลยเลียงปฏิบัติทันใด
ความพอเพียง คือความพอประมาณ	มีเหตุผลวิจารณ์ญาณในการเลือกใช้
มีภูมิคุ้มกันในทางที่ดี	เป็นศักดิ์เป็นศรี ของชาวไทยยิ่งใหญ่
ประชาชนรู้จักสามัคคี	พัฒนากันเต็มที่มีคุณธรรมประจำใจ
สามัคคี คือ พลังในการสร้างชาติ	ชาติจะอยู่อย่างองอาจเมื่อคนในชาติร่วมใจ
ร่วมมือพัฒนาโดยไม่ใช้เงินงบประมาณ	แต่ต้องใช้งบประมาณที่หัวใจ
การร่วมแรงร่วมใจถือว่าการทุ่มเท	และการทุ่มเทคืองบประมาณยิ่งใหญ๋
คำว่า รู้ คือ มีความรู้คู่ศีลธรรม	ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
ทำตามหน้าที่ที่มีอยู่	ยกย่องเชิดชูและให้กำลังใจ
ส่วนรัก คือ ความรักสร้างพลังดังว่า	รักด้วยเมตตาเข้าใจ
รักชาติ รักแผ่นดิน รักศักดิ์ศรี	เป็นความรักที่ ทรงพลังอันยิ่งใหญ่
ความสามัคคี คือการปรองดองกัน	มีสมานฉันท์ ร่วมแรงร่วมใจ

(Lamtat : Travel around Thailand)

จากบทเพลงพื้นบ้านข้างต้นชี้ให้เห็นบทบาทด้านความรู้แก่สมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านในทางอ้อมคือนอกจากเนื้อเพลงจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตแล้ว ยังช่วยสร้างแรงจูงใจ และโน้มน้าวใจให้ผู้ร้องและผู้ฟังเกิดความรักความสามัคคีกันในชุมชนด้วย

บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้านด้านการให้ความรู้ จะพบการให้ความรู้ในลักษณะที่หลากหลายทั้งความรู้ทางตรงและความรู้ทางอ้อมเป็นความรู้ที่ผู้ร้องผู้ฟังได้เรียนรู้ผ่านบทเพลงพื้นบ้าน อันจะเป็นประโยชน์ในการเรียนและการดำเนินชีวิตต่อไป

3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

บทบาทหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้าน คือ การทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ไม่ให้คนที่ประพฤติเบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ยอมรับกัน เพลงพื้นบ้านในชุมชนเพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการควบคุมสังคม 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก คือ การแสดงบทบาทหน้าที่ในการควบคุมสังคมโดยการสร้างแนวทางการระเบียบ แบบแผนในการปฏิบัติตนให้กับเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัยคำนิยม 12 ประการ กล่าวถึง คำนิยมที่เยาวชนไทยควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นทรัพยากร

บุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ดั่งข้อความที่ว่า

เอ้อละเหยลอยมา	ลอยมาแล้วก็ลอยไป (ซ้ำ)
จะพูดถึงเรื่องที่ดีเหมาะสม	เรื่องค่านิยมของคนไทย
ว่ามีสิบสองประการ	เชิญแม่มงคราญได้กล่าวต่อไป
ข้อหนึ่งรักชาติ ศาสนา	และองค์มหากษัตริย์ไทย
ข้อสอง ซื่อสัตย์ เสียสละ	อดทน มานะ อุदारการณ์ยิ่งใหญ่
ข้อสามกตัญญูต่อพ่อแม่	ครูอาจารย์แน่แท้ ผู้ปกครองใสใจ
ข้อที่สี่ใฝ่หาความรู้	จะช่วยเชิดชูนาคตสดีเส....

(Phleng Phuangmalai : 12 Thai Values)

จากเนื้อเพลงพื้นบ้านข้างต้นเป็นการชี้แนะให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ส่งเสริมให้มีความประพฤติที่ดีงาม เนื้อเพลงดังกล่าวนำมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดทน มีอุดมการณ์ มีความกตัญญู มีความขยันหมั่นเพียร มีศีลธรรม เมื่อเยาวชนได้รับรู้ข้อมูลเพลงพื้นบ้านจะเกิดกระบวนการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองที่ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่ดีประการที่สอง คือ การควบคุมพฤติกรรมโดยชี้ให้เห็นโทษของการประพฤติตนผิดจากครรลอง หรือบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ เช่นข้อความที่ปรากฏในเพลงฉ่อยต่อต้านยาเสพติดที่กล่าวถึงโทษของการติดสารเสพติด หมายรวมถึงสุรา บุหรี่ ที่กล่าวว่า

ว่าชนิดที่สี่มีหลายอย่างรวมกัน	เกิดผลเสียทั้งนั้นน่าเศร้าใจ
ยังมีสารเสพติดที่นิยมหนักหนา	นั่นคือสุราหรือว่าเหล้าทั้งหลาย
ทั้งเหล้านอกเหล้าในและโรงเหล้า	ดื่มกันถึง สองก๊งก็เมาได้
ขับขี่ยวดยานพั้งระวังเหตุ	มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้
ดื่มมากเสียหายอันตรายต่อตับ	ชีวิตจะดับและวอดวาย
อีกบุหรี่ยี่สิ่งที่ต้องวายวอด	เพราะมันไปเผาปอดให้มอดไหม้
มันยังมีผลไปคนข้างเคียง	เห็นใครสูบบุหรี่ต้องเลี่ยงไปไกลๆ
สูบที่สามมีผลถึงภรรยา	ลูกในครรภ์นั้นหนาโซคร้าย...เอฮา...

(Phleng Choi : Fighting against Drug)

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก ในชุมนุมและชุมชน ผ่านบทเพลงพื้นบ้าน เพื่อผู้ร้อง หรือพ่อเพลง แม่เพลงได้จดจำเนื้อร้อง และ ถ่ายทอดสู่ผู้ฟัง เป็นการกระตุ้นเตือนและชี้ให้เห็นโทษของการประพฤติตนผิดจากครรลอง หรือ บรรทัดฐานตามที่สังคมกำหนดไว้ ทั้งการเสพของมีนเมาและสิ่งเสพติด ด้วยเหตุดังกล่าวบทบาท ของเพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาลังสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ ด้านการควบคุมสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้น บ้านให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามครรลองของสังคม

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

บทบาทของเพลงพื้นบ้านในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน พบมากในอดีตที่ยังไม่มีความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่จะใช้เพลงเป็นสื่อในการกระจายข่าวสาร เผยแพร่ เชิญชวนให้คนในสังคมประกอบกิจบางอย่างร่วมกัน แม้ในปัจจุบันนี้จะมีมีความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระจายข่าวสารแต่เพลงพื้นบ้านยังมี บทบาทในการเป็นสื่อมวลชนเพื่อกระจายข้อมูลข่าวสาร หรือรณรงค์ให้เกิดความตระหนักต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งในกลุ่มชนที่ได้รับชมและรับฟัง

บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนขอเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน จะพบในลักษณะการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อกลาง และให้ผู้ร้องเป็น “กระบอกเสียง” เผยแพร่ ข้อมูลให้สมาชิกในชุมนุม เช่น การประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด ดังข้อความ ที่กล่าวว่า

วิธีป้องกันซึ่งสารเสพติด
มันอยู่ที่ตนต้องรักตน
ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้
ฝากเป็นเพลงค่อยมาประชาสัมพันธ์
หากท่านมัวติดชีวิตชาติพัง
หากท่านรักชาติช่วยป้องกัน

ที่ทำลายชีวิตของชาวไทย
ตนอย่าทำลายตนให้วอดวาย
อย่าเพิ่งไปท้อแท้ต้องแก้ไข.....
ให้ท่านรู้ทั่วกันเพื่อเตือนใจ
อนุชนรุ่นหลังก็วอดวาย
เราต้องขจัดมันออกจากไทย...เอฮา...

(Phleng Choi : Fighting against Drug)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่ ในการเป็น “กระบอกเสียง” เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร่วมรณรงค์ให้เกิดการลด ละ เลิก ยาเสพติด

อีกทั้งยังช่วยชี้แนะให้เห็นผลกระทบอันรุนแรงของการติดยาเสพติดอีกด้วยด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้อื่น

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะเห็นได้ว่า มีบทบาทหลักในด้านการให้ความบันเทิงที่ช่วยให้สมาชิกในชุมนุมผ่อนคลายความตึงเครียดจากเนื้อหาการเรียนและการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เล่นเพลงพื้นบ้าน บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมอันเกิดมาจากการการจดจำเนื้อร้องและการฟัง อีกทั้งการขับร้องและการฟังเนื้อเพลงจะก่อให้เกิดแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี ตามระเบียบแบบแผนของสังคม อันจะทำให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นหน่วยหนึ่งที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการให้เยาวชนทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มชนต่าง ๆ อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมตามบทบาทหน้าที่ของข้อมูลชุมชนหลายประการ

อภิปรายผล

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลวรรณกรรมชุมชนที่มีฉันทลักษณ์เรียบง่ายไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ชุมชนแต่ละท้องถิ่น หรือแต่ละพื้นที่จะมีเพลงประจำท้องถิ่นของตนเอง เพลงพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมนั้น ๆ ดังเช่น เพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

จากการก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีการจัดแสดงการละเล่นเพลงพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้านทั้งแสดงลำตัดเพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพื่อแสดงในงานสำคัญของโรงเรียนและของท้องถิ่น เช่น งานกาชาดมะขามหวาน งานประเพณีอัฐมพระदान้ำ เป็นต้น การประพันธ์บทเพลงที่ใช้ร้องเกิดจากการคิดประดิษฐ์ด้อยคำ ส่วนวนการใช้ภาษา ของนางศรีสุดา เพชรบุระ ตำแหน่ง ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ซึ่งเป็นผู้ควบคุมและดูแลชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาเมืองเพชรบูรณ์

เมื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่าเพลงพื้นบ้านมีบทบาทหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านการให้ความรู้มีความโดดเด่น เอกลักษณะประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคือ การสร้างความรู้ให้กับผู้ชมและผู้ฟัง เน้นการประพันธ์เนื้อเพลงที่เน้นการสร้างความรู้ให้กับผู้ร้อง สมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้าน และจุดมุ่งหมายหลักคือการสร้างความรู้ให้แก่ผู้ฟังเป็น

หลัก (Phetchabura, 2016) ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัวของเยาวชน หมายถึงรวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการจดจำคำร้องและนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับฟัง ส่วนความรู้อีกประการหนึ่งที่น่าปรากฏเด่นชัด คือ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง การให้ความรู้ดังกล่าวเป็นการให้ความรู้ทางตรงแก่ผู้ร้อง และผู้ฟัง ดังที่ Sutjachaya (2002: 78) กล่าวถึงบทบาทด้านการให้ความรู้ทางตรงของเพลงพื้นบ้าน คือ การสั่งสอนหรือการให้ความรู้โดยตรง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์มีบทบาทโดยตรงในการให้ ความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านนั่นเอง

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ การควบคุม ซึ่งแนะแนวทางให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของสังคม โดยจะพบในลักษณะการใช้เนื้อเพลงปลุกฝังทักษะชีวิต (Phetchabura, 2016) ซึ่งให้เห็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม พร้อมทั้งชี้ให้เห็นโทษของการไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของสังคม ซึ่งหากเยาวชนได้ขับร้องหรือได้ฟังเพลงพื้นบ้าน จะเกิดกระบวนการเรียนรู้จดจำ และโน้มน้าวใจให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้

ส่วนบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านจะพบในลักษณะการให้พ่อเพลง-แม่เพลง ซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่กระบอกเสียงเพื่อกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์ให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่ง สังเกตได้ว่าบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนของเพลงพื้นบ้านในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากในอดีตที่เทคโนโลยีไม่มีความทันสมัย ในปัจจุบันสื่อต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เข้ามาแทนที่ที่ทำให้บทบาทของเพลงพื้นบ้านด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่ทั้งนี้บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนยังคงดำรงอยู่เมื่อมีการแสดงของคณะดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาตามโอกาสต่าง ๆ

บทบาทด้านสุดท้ายอันเป็นบทบาทในด้านการให้ความบันเทิงผ่อนคลายความเครียด สมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน บันเทิงใจแก่เยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน (Khwankeaw, 2016) เนื่องจากชุมชนเพลงพื้นบ้านจะเริ่มฝึกซ้อมและรวมกลุ่มในช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ การร้องเพลงพื้นบ้านในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเครียดได้ดี

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ เมื่อแสดงแต่ละครั้งจะปรากฏบทบาทหน้าที่หลายด้านพร้อมกัน เช่น การให้ความรู้พร้อมกับควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมผ่านเพลง การใช้เพลงพื้นบ้านเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ข้อมูล พร้อมกับการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Na Thalang (2005: 319) ที่กล่าวถึงบทบาทของคติชนไว้ว่า “คติชนวิทยาแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนวิทยาบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ”

เมื่อพิจารณาในแง่ของบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนจะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการสร้างความรู้ เสริมทักษะการใช้ชีวิต ควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เฉกเช่นเดียวกับนิทานพื้นบ้านที่คนในชุมชนใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนคนในสังคม ดังเช่นนิทานพื้นบ้านบ้านนายม ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ (Wisetram, 2560: 97) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านไว้ว่า “สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนว่าเป็นสังคมที่เรียบง่าย ทั้งยังใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนผู้คนในชุมชนและเป็นสิ่งที่ลดความตึงเครียดจากการทำงานและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี” แม้ว่าการจัดชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าในอดีต แต่นางศรีสุดา เพชรบุระ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยายังให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านโดยการประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย พร้อมทั้งยังสร้างพ่อแม่ แม่เพลงที่เป็นเยาวชนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าเพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม สืบทอดเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่ตลอดไป

Reference

Arunsinprasert, S. (2013). **Phleang Pheunban**. (in Thai) [Folksong].

Retrieved from <http://www.satriwit3.ac.th>.

Hankham, S. (2004). **Kati chon witthaya**. (in Thai) [Folklore]. Lampang: Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University.

- Jittham, P. (1979). **Khwaam chuea kathi chao ban.** (in Thai) [Folklore].
Songkhla: Mongkon.
- Khwankaew, J. (2016, July 8). Personal interview.
- Mallikamat K. (1999). **Ekkasan kan son wicha Phasa Thai 8.** (in Thai)
[teaching materials on Thai language 8]. Bangkok: Sukhothai
Thammathirat Open University.
- Na Thalang, S. (2005). **Thridsadi kati chon witthaya: Withi witthaya nai kan
wikhro tamnan nithan pheun ban.** (in Thai) [Folklore Theory:
Methodology of Myth and Folk tales]. Bangkok: Project of Academic
Work Publication, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Phetchabura, S. (2016, July 8). Personal interview.
- Phetchabura, S. (2016, November 25). Personal interview.
- Phattrachai, S. (1999). **Ekkasan kan son wicha Phasa Thai 8.** (in Thai)
[Teaching materials on Thai language 8]. Bangkok: Sukhothai
Thammathirat Open University.
- Sutjachaya S. (2002). **Phleng pheun ban sueksa.** (in Thai) [Folksong Study].
Bangkok: Project of Academic Work Publication, Faculty of Arts,
Chulalongkorn University.
- Wisetram, K. (2017). A Study of Folklore at Ban Nayom Nayom Sub-District
Mueang District Phetchabun Province. **Journal of
Wiwitwannasan**, 1 (January – April), 97.
- Wongthet, P. (1982). **Pheun ban pheun mueang.** (in Thai) [Thai Locality].
Bangkok: Riernkhaew.

